

WPROWADZENIE DO ŚPIEWNIKA *SIMPLE ENGLISH PROPERS*

Dlaczego propria?

Ta książka przedstawia muzykę do propriów mszalnych [tj. części zmiennych – przyp. red.], które są integralną częścią struktury liturgii i które są śpiewane od najwcześniejszych wieków. Śpiewy na wejście, ofiarowanie i komunię w tej książce są przeznaczone do użytku w zwykłej formie rytu rzymskiego. Tłumaczenia antyfon zawartych w tym zbiorze pochodzą z Mszału Gregoriańskiego opublikowanego przez Solesmes, a wersety psalmów zaczerpnięto z „Poprawionego Psalterza Grail”. Teksty te można znaleźć w języku łacińskim w gregoriańskiej aranżacji muzycznej w *Graduale Romanum*.

Jak ważne są propria w zwyczajnej formie liturgii? W 1969 r. watykańskiej komisji *Consilium*, która wydała nową mszę w formie zwyczajnej, zadano pytanie dotyczące starego zakazu śpiewania propriów podczas „mszy czytanej” z towarzyszeniem hymnów [tj. religijnego śpiewu ludowego – przyp. red.]. Odpowiedź była jednoznaczna: „Ta zasada została zastąpiona. To, co musi być śpiewane, to Msza, jej części stałe oraz zmiennie, a nie „coś”, bez względu na to, jak spójne, co jest narzucane Mszy (...) Dalsze zastępowanie tekstów Mszy (...) jest oszukiwaniem ludzi”.

Dlatego też *Ogólne Wprowadzenie do Mszału Rzymskiego* mówi o dodaniu *decorum* procesjom (wejścia, ofiarowania i komunii) oraz „by towarzyszyły im odpowiednie śpiewy” (44). „Po zgromadzeniu się ludu (...) intonuje się śpiew na wejście” (47). „Procesji z darami towarzyszy śpiew na przygotowanie darów, który trwa przynajmniej do chwili, gdy dary zostaną złożone na ołtarzu” (74). „Kiedy kapłan przyjmuje Najświętszy Sakrament, rozpoczyna się śpiew na Komunię” (87).

Jeśli mamy przyznać śpiewowi gregoriańskiemu pierwsze miejsce podczas Mszy (41), propria mszalne wyraźnie wymagają większej uwagi. Jak napisał kardynał Ratzinger w książce *Duch liturgii*, „teksty biblijne i liturgiczne są słowami normatywnymi, z których muzyka liturgiczna musi czerpać swoje wzorce”. Pomimo częstych wzmianek w wielu dokumentach na temat propriów mszalnych, zaskakujący jest jednak brak dostępnych zasobów do ich śpiewania w języku angielskim. Dlatego istnienie takich zasobów w języku angielskim byłoby krokiem w kierunku śpiewania Mszy, a nie tylko śpiewania *na* Mszy.

Proste angielskie propria zapewniają muzykę do pełnej akcji liturgicznej tych procesji dla śpiewaków, którzy wcześniej nie śpiewali propriów mszalnych. Są przeznaczone do użytku bez akompaniamentu. Są one na tyle elastyczne, że mogą być śpiewane przez samego kantora lub przez duży chór, który może śpiewać unisono w dwóch oktawach lub być podzielony na głosy wysokie i niskie. Wierni mogą przyłączyć się do śpiewu, ale nie jest to konieczne, ponieważ śpiewy mszalne należą przede wszystkim do chóru.

Struktura

Struktura śpiewu jest następująca. Rozpocznij od antyfony (jest to tekst i melodia początkowa). Kantor intonuje antyfonę aż do gwiazdki (*), a następnie reszta chóru lub sekcji kontynuuje. Antyfony bez gwiazdki są przeznaczone do śpiewania przez samego kantora za pierwszym razem, a następnie chór powtarza całą antyfonę. W razie potrzeby antyfony z gwiazdkami mogą być również śpiewane w całości przez kantora, a następnie chór lub sekcja może powtórzyć całą antyfonę. Następnie śpiewany jest pierwszy werset psalmu, po którym następuje powtórzenie antyfony przez chór lub sekcję. Kontynuuj naprzemiennie śpiewanie antyfon i psalmów w miarę potrzeby, aby objąć akcję liturgiczną, i zakończ antyfoną. „Chwała na wysokości” na wejście i komunię, które może być śpiewane jako ostatni wers, jest tradycyjne, ale opcjonalne.

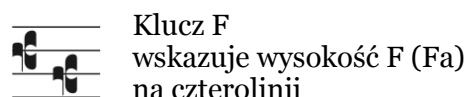
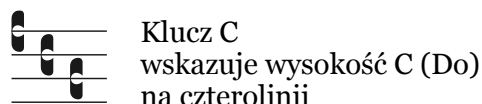
Jak śpiewać proste angielskie priopria

Najlepszym sposobem na rozpoczęcie śpiewania angielskich priopriów jest najpierw wypowiedzieć sam tekst. Chorał to uroczysta proklamacja tekstu liturgicznego, wzbogacona śpiewem. Jeśli jednak tekst jest niejasny lub głoszony w zbyt uczuciowy sposób, może stać się nierówny, a jego prezentacja nie odda jego celu. Gdy kantorzy wypowiadają tekst, powinni być świadomi słów i sylab, na które kładą nacisk. Te same słowa i sylaby powinny być akcentowane podczas śpiewania. Pamiętaj, że nie wszystkie słowa i sylaby są akcentowane w mowie i to samo dotyczy śpiewu. Każda fraza powinna rozpoczynać się lekkim przyspieszeniem i crescendo, a kończyć naturalnym rozluźnieniem i ritardando, tak jak w mowie.

Melodie w prostych angielskich propriach wykorzystują modusy gregoriańskie (modusy to średniowieczny sposób organizacji skal). W chorale gregoriańskim występuje osiem różnych modusów. Każdy z nich ma specjalny dźwięk i charakter. Niniejszy śpiewnik zachowuje modus, w jakim komponowane są łacińskie śpiewy Graduale Romanum. Antyfony w tym zbiorze zostały oparte na 24 formułach melodycznych lub modelach melodycznych. Istnieje inna formuła dla każdego trybu w każdym rodzaju śpiewu, czy to na wejście, na ofiarowanie, czy na komunię. Formuły te są specjalnie dostosowane do potrzeb każdej antyfony. Żadna melodia nie jest dokładnie taka sama, ale po nauczaniu się kilku antyfon w tej samej formule, zaczniesz uczyć się podobnych szybko i intuicyjnie.

Modusy brzmią inaczej niż współczesne skale. Są one bardziej zniuansowane, stopniowane i interesujące niż nasze współczesne poczucie dur i moll. Aby zrozumieć melodię, spójrz na klucz po lewej stronie każdej czterolinii. Klucz jest kompasem, który pozwala wiedzieć, gdzie wypadają półtony i całe tony, a stamtąd zaśpiewać melodię. Z tego powodu podczas śpiewania należy stale pamiętać o kluczu. To wszystko, czego potrzebujesz, aby poznać wysokości melodii.

Mamy tu dwa rodzaje kluczy: klucz C (lub klucz Do) i klucz F (lub klucz Fa). Klucz C wygląda jak C i „zaciska” nutę C lub Do na czterolinii. Klucz F to drugi klucz, który wydaje się mieć przed sobą nutę (wygląda jak stylizowane F) i oznacza wysokość dźwięku F lub Fa.

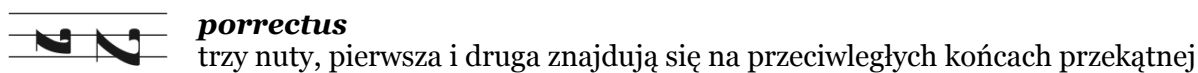
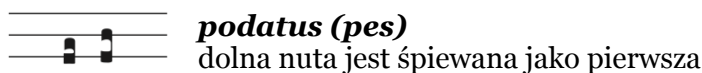
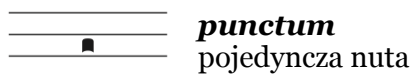

Podobnie jak w przypadku C i F na klawiszach pianina lub w dowolnej skali, odległość pół tonu oddziela tę nutę oznaczoną kluczem od miejsca poniżej (które jest H lub E, w zależności od klucza). Pozostała część skali przebiega tak samo jak na pianinie. Można to łatwo zagrać na białych klawiszach pianina. Można go też wymówić za pomocą sylab Do Re Mi (większość ludzi zna Do Re Mi z filmu „Dźwięki muzyki”).

Piękno czterolinii (zamiast nowoczesnej pięciolinii) polega na tym, że przedstawia ona wszystko, czego potrzebujesz do śpiewania (pięciolinia jest niezbędna tylko dla instrumentów). Ponadto Do nie musi być ustalone na C. Może to być dowolna wysokość, pod warunkiem zachowania relacji między kolejnymi nutami. Pozwala to na całkowitą elastyczność, w efekcie umożliwiając rozpoczęcie dowolnego śpiewu na dowolnej wysokości.

Większość śpiewów w tym tomie używa skali, która spada głównie poniżej klucza. Pozwala to na znalezienie skali i wysokości początkowej poprzez zaśpiewanie Do lub Fa i przejście w dół: Do - Si - La - Sol - Fa lub Fa - Mi - Re - Do. Jeśli szukasz szybkiego przypomnienia, pomyśl o hymnie „Joy to the World”. Ta melodia zaczyna się dokładnie od tej malejącej skali. Ten jeden prosty krok pozwoli ci zorientować się, gdzie znajdują się półnuty i całe nuty. (W chorale jest tylko jeden znak chromatyczny: bemol przy H).

Nuty i ich grupy (melizmaty) użyte w tej książce są nieliczne. Pojedyncza kwadratowa nuta (punctum) ma zastosowanie do sylab słów i podąża za tonem mowy. Istnieją również grupy dwóch różnych nut ułożonych na jednej sylabie (podatus). Niższa nuta jest śpiewana jako pierwsza. Jeśli nuty przechodzą od wyższej do niższej na jednej sylabie, mogą być zapisane jako „clivis”. Istnieją również grupy trzech ruchomych nut na jednej sylabie (torculus i porrectus). Kształt melodyczny tych nut podąża za wznoszącym się i opadającym kierunkiem nut (porrectus nie jest niewyraźny, pomimo swojego wyglądu).

Nuty z linią nad nimi (episema) otrzymują lekkie wydłużenie, a kropkowane nuty występujące na końcach fraz są utrzymywane nieco dłużej, aby pomóc w ich naturalnym zakończeniu.

W notacji śpiewu i w prostych angielskich propriach używa się pięciu znaczników podziału. Przypominają one kreski taktowe we współczesnej muzyce, ale służą zupełnie innemu celowi. Ich celem jest pomoc w rozbiciu tekstu zgodnie z jego strukturą gramatyczną i zapewnienie przerw lub pauz w melodii, tak jak w przypadku mówienia.

Największym znakiem podziału jest podwójna kreska (1), która znajduje się tylko na końcu antyfony lub na końcowym podziale chorału. Podwójna kreska oznacza całkowite zatrzymanie muzyki. Jeśli wersety są śpiewane po podwójnym takcie, przed kontynuowaniem należy zachować kilkusekundową przerwę. Drugim podziałem jest pojedyncza pełna kreska (2), która oznacza koniec pełnych fraz w chorale. Pojedyncza pełna kreska zwykle pokrywa się z kropką w tekście i należy wtedy przestrzegać istotnej pauzy retorycznej, tak jak w mowie. Trzecim podziałem jest połowa kreski (3), która przerywa tekst śpiewu w pauzach pośrednich. Pauza „półkreskowa” jest krótka, krótsza niż pojedyncza pełna kreska, więc należy zawsze wziąć tu oddech. Czwarty rodzaj podziału to ćwierć kreski (4), która jest odpowiednikiem muzycznego przecinka. Ćwierćkreska dzieli „jednostki sensu” w tekście. Czasem oddech jest potrzebny, a czasem nie. Na ćwierćkresce należy zrobić bardzo krótką pauzę, a linia melodyczna nie powinna być przerywana, lecz kontynuowana w płynny sposób. Ostatni znak podziału nazywany jest znakiem artykulacji (5), który tak naprawdę nie jest w ogóle znakiem podziału, ale wskazuje na potrzebę bardzo niewielkiej przerwy w dźwięku -

„odrobina światła dziennego”. Znak artykulacji nie jest znakiem oddechu, pomimo jego wyglądu, i nigdy nie powinien być brany za oddech. Wszystko, czego potrzeba, to bardzo szybka i delikatna przerwa w muzyce, tak jak często przerywamy w podobny sposób w mowie. Jeśli znak artykulacji stanowi problem dla początkujących śpiewaków lub chórów, lepiej go zignorować.

Jak śpiewać wersety psalmu

Tony psalmów są oparte na tonacjach gregoriańskich i zostały opracowane tak, aby płynnie współpracowały z językiem angielskim. Dźwięki psalmu znajdują się na końcu każdej antyfony. Tekst psalmu jest podpisany, aby umożliwić łatwe zastosowanie tonu.

Tony psalmu składają się z dwóch linijek muzycznych, które są oddzielone kreską taktową. Pierwsza część tonu jest śpiewana do pierwszej linijki wersetu psalmu, która kończy się gwiazdką. Druga część tonu jest śpiewana do tekstu, który znajduje się po gwiazdce. Po zaśpiewaniu obu części tonu jest on powtarzany w ten sam sposób w razie potrzeby.

Początek wersetu śpiewany jest na białej nucie, zwanej tonem recytacyjnym [w polskich adaptacjach każda sylaba tekstu jest podpisana pod osobną nutą – przyp. red.]. Wyróżnione kursywą słowa lub sylaby na końcu wiersza tekstu pokrywają się ze zmieniającymi się nutami na końcu tonu, zwanymi zakończeniem. Pogrubione słowo lub sylaba wskazuje ostatnią nutę linii. Jeśli po tej końcowej nucie następują sylaby, są one śpiewane na tej końcowej wysokości. (Wyjątkiem jest modus 1 Introitu, w którym ostatnia sylaba jest śpiewana na opadającej 3-nutowej figurze, która jest rozbijana, jeśli po pogrubionej sylabie następuje inna sylaba). Gdy pojawią się trzy linie tekstu, pojawi się znacznik „flexa” (+). Tutaj kantor nie powinien śpiewać zakończenia, ale po prostu zrobić krótką pauzę na tonie recytującym, a następnie kontynuować śpiewanie.

Śpiewanie psalmów jest prostą, ale delikatną sztuką. Tekst jest śpiewany lekko, w manierze dobrej mowy, z lekkim naciskiem na akcenty słów, tak jak byśmy je wypowiadali. Na początku linii powinieneś śpiewać z lekkim przyspieszeniem, a pod koniec tonu śpiew powinien się zrelaksować i naturalnie przejść do odpoczynku. Przy gwiazdce (*) powinna nastąpić krótka przerwa trwająca od jednej do dwóch sekund. Dzięki temu psalm nie jest wykonywany w pośpiechu, daje chwilę wytchnienia i refleksji, a także dodaje wiele piękna do śpiewania psalmów.

Wnioski

Jeśli na początku jesteś zniechęcony, nie poddawaj się. Szybko się nauczysz. Im więcej śpiewasz, tym bardziej ekspresyjny i dynamiczny staje się twój śpiew. Z czasem każdy śpiew nabierze własnej osobowości. Jako ostatnie przypomnienie, nigdy nie zapominaj o celu śpiewu: głoszeniu tekstu liturgicznego z pięknem i szlachetnością.

Proste angielskie priopria zostały skomponowane i zredagowane przez Adama Bartletta pod kierunkiem o. Columby Kelly'ego, OSB, a także pod kierunkiem wielu osób ze społeczności muzyki sakralnej i zostały utrwalone przez Stevena van Roode. Skorzystał on z komentarzy setek oddanych ludzi na ChantCafe.com i forum MusicaSacra.com, gdzie książka ta była publikowana co tydzień w 2010 roku w ramach testów beta, które zostały przeprowadzone w parafiach na całym świecie. Wydania muzyki poprawiły się dzięki technice „crowd sourcingu”, a to doprowadziło do unikalnego i niezwykle udanego eksperymentu: finansowanie również pochodziło z crowd sourcingu. Wydawcy są wdzięczni wielu dobroczyńcom, którzy przyczynili się do powstania tego wydania.

Jeffrey Tucker, CMAA 2011 (tł. Orest Pawlak, red. Łukasz Miśko OP)